

Hogy el ne fújja mind a szél

A régi Albertfalva képekben

Hogy el ne fújja mind a szél

Hogy el ne fújja mind a szél

A régi Albertfalva képekben

Szerkesztő:
Farkas Zsolt

*Az album megjelenését
Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzata
támogatta*

Kiadja a KözPont Újbudai Kulturális, Pedagógiai és Média Kft.
Felelős kiadó: Antal Nikolett ügyvezető igazgató
Tervezőszerkesztő: KOY
ISBN 978-615-81041-1-1

Tisztelt Olvasók! Kedves Albertfalviak!

Az emberiség történetének kezdete óta nyomot kíván hagyni az utókor számára, így fogalmazva meg érzéseit, élményeit, gondolatait. Ennek leggyakoribb kifejezés módja a képes ábrázolás, amely az évszázadok során barlangrajzokban, mozaikokban, festményekben, a legújabb korban pedig elsősorban fényképekben öltött testet.

Megsárgult képek mesélnek most Albertfalva, az albertfalviak történetéről is. Egy város ugyanis sosem önmagában áll, az ott élő, alkotó emberek teszik naggyá, nagyszerűvé. A római kori emlékek, a céhipar, a repülőgépgyár, a Tisztviselőtelep vagy a későbbi lakótelep emberek tízezreinek biztosították a „háttér” ezekhez a bizonyos képekhez, amely nem volt más, mint az élet.

Az albumban látható emberek, intézmények, épületek jó része már történelem, ám valami mit sem változott: Albertfalva nem csupán lakóhely, de ma is otthon mindannyiunk számára. Büszke vagyok rá, hogy születésem óta élek itt, hogy ezen a helyen nevelhetem fel gyermekeimet, és hogy Albertfalváért dolgozhatok Önökkel együtt.

Az elődök nyomot hagytak számunkra, nekünk pedig az a feladatunk, hogy olvassunk ebből. Tiszteljük továbbra is a múltat, de egyúttal teremtsünk új értékeket, hagyományokat is, amelyek egyszer lenyomatként rólunk mesélnek majd az utókor számára.

***Hoffmann Tamás,
Újbuda polgármestere***

Tisztelt Albertfalviak!

Ebben az évben ünnepeljük Albertfalva alapításának 200. évfordulóját, ezért mostanában gyakran felteszik nekem a kérdést, mit jelent számomra Albertfalva, hogyan kötődöm én a városrészhez? Először is szüleim révén, akik 1959-től 1969-ig éltek itt albérletben a mai Kondorosi úton, az egykori strand (most Nyéki Imre Uszoda) közelében lévő földszintes kis házban. Mindketten a környéken, a Budafoki úton lévő gyárak egyikében dolgoztak. Reizerék, akiktől a kis szobát bérelték, befogadták őket, körükben igazi családra leltek. Részeséivé váltak így Albertfalva mindennapjainak is. Szüleim még láthatták, ismerhették a régi Albertfalvát: a Fő utcát, a hangulatos kis üzleteket, a piacot, ahova ők is gyakran jártak bevásárolni, a Csercsics vendéglőt kerthelyiségével, a mozit, ahol szinte minden hétvégén megfordultak, a hideg vizű Kábel strandot, ahova nyaranta munka után mindig lejártak. Gyermekkoromban sokat meséltek nekem a régi, mára már csak az idősek emlékezetében élő Albertfalváról. Sorra hallgattam a történeteket, amelyeken keresztül újjáéledt előttem is az 1950-es-'60-as évek hangulata: amikor

még nem volt hűtőszekrény, és a jeget házhoz hozták, a szódavizes lovaskocsival hordta a szikvizet, a pék helyben, a saját műhelyében sütötte a kenyeret, a gyerekek naphosszat labdázhattak az úton, mert nagyon ritkán járt erre autó, a HÉV pedig egészen Albertfalváig közlekedett. Jutott egy-egy vidám történet Tatiról is, Albertfalva kedves, bohém figurájáról, akit mindenki ismert, gyakran lehetett vele találkozni a focimeccseken, amint éppen tökmagot árult, de időről időre feltűnt a kártyaasztaloknál a Csercsicsben és a környék kiskocsmáiban is.

Az 1960-as évek végén szüleim elköltöztek a Szentimrevárosba, ott kaptak lakást. Én már oda születtem. A Gellérthegy lábánál, a Kemenes utcában nőttem fel, 1996-ban azonban visszaköltöztünk Albertfalvára, immár több mint húsz éve. Azóta is itt élek a Fehérvári úton.

Felnőttként már én is részese vagyok Albertfalva mindennapjainak, nap mint nap megélem ehhez a nagy közösséghez való tartozást. Ez nagyon nagy lelki erőt ad a képviselői munkámhoz, a folytatáshoz. Tamási Áron gondolataival élve „azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Úgy érzem, itt én is otthonra leltem. Megtaláltam a helyemet Albertfalva közösségében, megtaláltam az otthonomat fizikai és lelki

értelemben is, azt a helyet, ahova jó hazajönni, ahova jó tartozni.

Az egyetemen a magyar nyelv és irodalom mellé a történelem szakot választottam, mivel mindig is érdekelt a múlt, különösen annak a városrésznek a múltja, története, ahol ma is élek. Ezért is írtam meg az idén kilencvenéves Tisztviselőtelep helytörténetét, ezért született – az Albertfalvi Hely- és Iskolatörténeti Gyűjtemény létrehozójával, Beleznay Andorral közösen – két Albertfalva múltját bemutató kiállítás is. Ezért segítem az Albertfalvi Lokálpatrióta Egyesület tevékenységét is. Közös munkánk eredményeként valósult meg a 7-es busz végállomásán az Albertfalva első temetője és az I. és II. világháborús albertfalvi hősök előtt tisztelgő emlékmű.

Idén az Albertfalva200 programsorozat eseményeként megvalósult a városrész történetét bemutató konferencia is. Kétszáz év – szinte hihetetlen,

hogyan egy település életében a hat-hét emberöltőnyi idő mennyi változást hozott. Albertfalva méltán lett híres asztalosiparáról. A XIX. században a helyi iparosok nagy része asztalos volt. Albertfalva akkor még inkább falusias jellegű képet mutatott. A XX. század második évtizedében a repülőgépgyárral már megjelent a modern gyáripár is, az évszázad második felében sorra létesültek az ipari üzemek, melyek hozzájárultak a lakosság ugrásszerű növekedéséhez. Az 1970-es években bontották le Albertfalva főutcáját, helyére hatalmas lakótelepek épültek. Mindez kettős érzést teremt bennem is: a Tisztviselőtelep kis utcái és a kertváros még őriz egy-egy emlényomot a múltból, itt sétálva még fel-felbukkan a régi Albertfalva hangulata, ugyanaz a béke, nyugalom, meghittség köszön vissza, mint egykor. A Fehérvári út vagy a Fegyvernek utca hatalmas házai között járva pedig gyakran engem is magával ragad a nagyváros pezsgő, lüktető élete. Mindkettőt szeretem, hiszen most már mindkettő része Albertfalvának, így az én életemnek is.

Farkas Krisztina
önkormányzati képviselő

ccq 1936-37

Wleber

Egyes

Medlar

Wolter

Lutz

Czece

Borha

Szanto

Hering

Böze

Koronezi

Hogy el ne fújja mind a szél

*„Mégárgult fotón rég halott emberek,
fiatalok, szépek és nevetnek.
A háttérben fúj halkán a szél: az idő,
amely szép lassan mindent, s mindenkit eltemet.”
(Endless Night)*

Albertfalva idén ünnepli fennállásának kétszázadik évfordulóját. A városrész, amely öregebb, mint a XI. kerület, amelyhez tartozik. Sőt még Budapest is fiatalabb nála, a maga 146 évével. Így nem csoda, hogy Újbuda legnagyobb múltú városrészében – amely többet volt önálló település, mint amióta a kerület része – igen erős a lokálpatriotizmus. Az idősebbek körében máig él az a mondás, miszerint 1950-ben nem Albertfalvát csatolták Budapesthez, hanem éppen fordítva, Budapestet csatolták Albertfalvához.

Ez a városrész az egyetlen a kerületben, amelynek saját, állandó nyitvatartással működő helytörténeti gyűjteménye van, s az elmúlt évtizedekben több könyv is megjelent, amely a terület és a település történetével, a helyi társadalom szerkezetével, az itt működő intézményekkel és közösségekkel, valamint azok múltjával foglalkozik.

Ezek a kiadványok és az Albertfalvi Hely- és Iskolatörténeti Gyűjtemény (AHGY) mind-mind arra hívatottak, hogy mi, Albertfalván élők, megőrizzük a múltunkat, s így annak ismeretében meg tudjuk határozni a helyünket térben és időben, amelynek hiányában csak lézengünk a világban, mint azt dr. Máté Róbert lokálpatrióta is megfogalmazta: „A nemzedék, mely elődeit feledni hagyja, annak jelene ingovány, jövője ködbe vész.”

Az idő viszont nem kímél senkit és semmit. Így időnként egy-egy kerek évforduló alkalmából jó, ha megállunk, felelevenítjük a múltat, végiggondoljuk, honnan jövünk, hol élünk, hová tartozunk, kik vagyunk, és merre tartunk.

A bicentenárium alkalmából a helyi intézmények és civil szervezetek egész éven át tartó rendezvénysorozatot szerveznek, amelynek legfőbb célja az ünnepelés mellett az, hogy minél több ember figyelmét felhívjuk városrészünk értékeire, illetve az itt élőknél erősítsük az „albertfalviság” érzését.

Az Albertfalva200 keretében igyekszünk minél több embert megszólítani a kisiskolásoktól kezdve a nyugdíjasokig színes programokkal: helytörténeti játékokkal, előadás-sorozattal, szabadtéri rendezvénnyel, pályázatokkal, kiállítá-

sokkal, művészeti fesztivállal, Albert herceg mellszobrának felállításával.

Ebbe a sorba illeszkedik ez a kiadvány is, amelyben fényképek segítségével idézzük fel egy letűnt világ, a régi Albertfalva hangulatát, hogy a városrész egykori arca ne vesszen a feledés homályába.

Még februárban indította útjára a közösségi ház a fényképek gyűjtését, amelyek bemutatják a városrész, illetve a falu életét a múlt században. A felhívásunkra beérkezett fotókat digitalizáltuk, s elérhetővé tettük az interneten (facebook.com/Albertfalva200).

Itt szeretnénk megköszönni mindazoknak a segítségét, akik az elmúlt félévben fényképeket adtak, gyűjtöttek, fotóztak és szkenneltek. Külön köszönet illeti az Albertfalvi Hely- és Iskolatörténeti Gyűjtemény vezetőjét, Beleznay Andort, akinek több évtizedes gyűjtőmunkája eredményeként igazi kuriózumokat is sikerül megmutatnunk a nagyközönségnek.

Ebben a kötetben egy válogatást teszünk közzé, többek között azzal a nem titkolt céllal, hogy legyenek olyanok is, akik a kiadvány

hatására kapnak kedvet arra, hogy előkeressék a régi családi fotóikat, s azok közt válogatva gyarapítsák Albertfalva képes emlékezetét. Ugyanis a gyűjtés nem ért véget, időkorlát nélkül továbbra is várjuk a közösségi házban a fényképeket!

A következő oldalakon nem egy helyek szerint, kronológiailag vagy tematikusan összeszerkesztett képanyagot mutatunk be, hanem emlékeket villantunk fel, amelyek hol élesek, hol homályosak, hol pontosak, hol pontatlanok. Vannak fotók, amelyeken a beküldő megjelölte a helyszínt, az időpontot és a képen látható személyeket, s vannak, amelyeken nem, vagy csak hozzávetőlegesen. Az albumban a helyszínek megjelölésénél a mai közterület-elnevezéseket használjuk, hogy könnyebben be lehessen azonosítani, hol készült a felvétel.

A kiadvány végén röviden bemutatjuk Albertfalva és a terület történetét, ezt egy irodalomjegyzék követi, amelynek segítségével további ismereteket szerezhetünk a városrészről.

Kezdődjék az időutazás! Hiszen a következő oldalakon Albertfalva múltja, rég eltűnt utcaképek, üzletek, vendéglők, gyárak és házak, az itt élt emberek, boltosok, iparosok, tanárok és gyerekek tűnnek majd fel. Hogy el ne fújja mind a szél...

**Üdvözlét
Albertfalváról**
XX. század eleje
(AHGY)

**Üdvözlét
Albertfalváról**
XX. század eleje
(AHGY)

**A régi
községháza**
XX. század eleje
(AHGY)

**Wittmann János
vendéglője
és szikvízgyára**
XX. század eleje

**A Dorogi és Társa
Gumigyár, mögötte
a posta, majd az
aetherikus olajgyár
egyik épülete**
XX. század eleje
(AHGY)

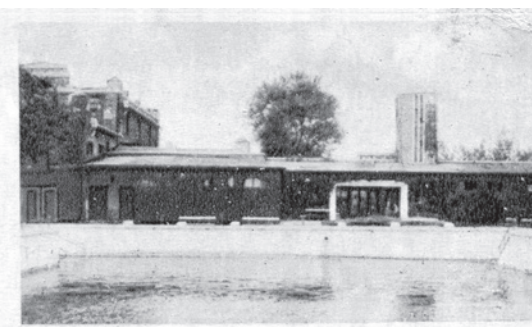

**A Czakó-textilgyár,
mögötte
az L.C.H. Lakkgyár
műhelycsarnokai**
1920-as évek vége
(AHGY)

Képeslap
1930-as évek
(AHGY)

Héví állomás

Strandfürdő

Albertfalva

Csercsics M. vendéglője és kerthelyisége

Róm. kath. templom

Községháza

Áll. elemi népiskola

Albertfalva

Árpád-úti részlet

Képeslap
1940-es évek

Stróbl Mária
1910-es évek eleje

Szentpéteri Gyula
1910-es évek eleje

**Stróbl Mária gyermekeivel,
Máriával, Annával
és Péterrel**
1914

**Stróbl Péter asztalosmester családjával,
munkásokkal és segédekkel. Középen Stróbl Péter ül, balra mögötte a felesége, Anna,
jobbra Szentpéteri Gyula és felesége, Mária**
1910

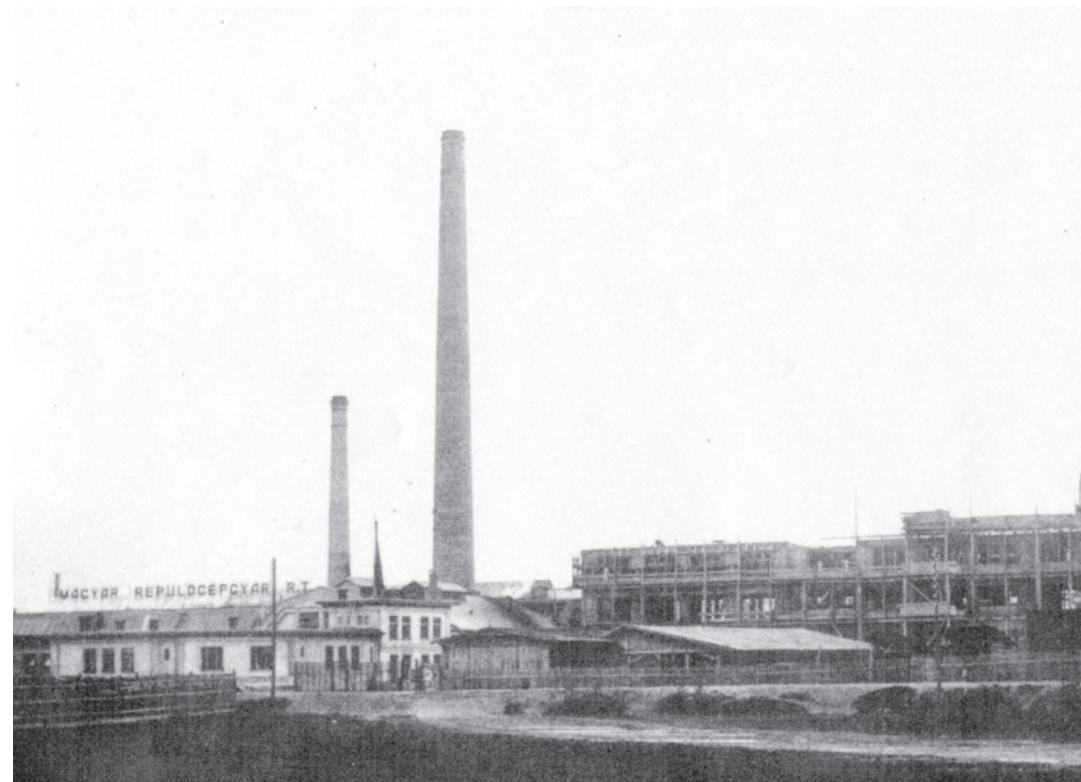

**Matzky Ede
asztalosmester
(kucsmában)
családja
és iparostanoncai
körében**
1894
(AHGY)

**Matzky Ede
asztalosmester
segédjével és
iparostanoncaival**
1900
(AHGY)

**A Magyar
Repülőgépgyár
Rt. albertfalvi
gyártelepe**
1910-es évek
második fele

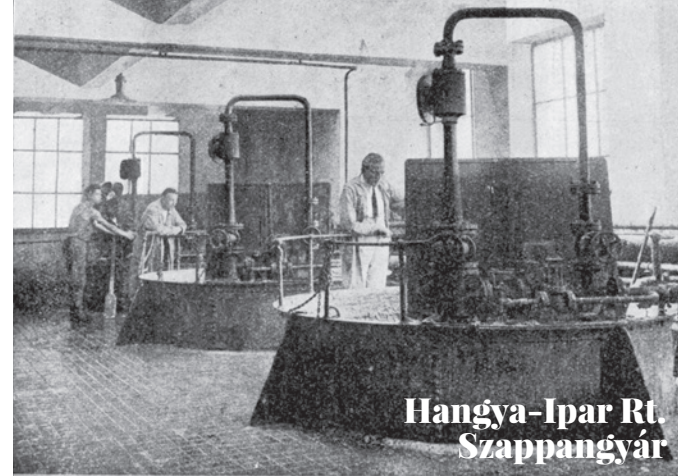

**A repülőgépgyár
féműhelye**
(AHGY)

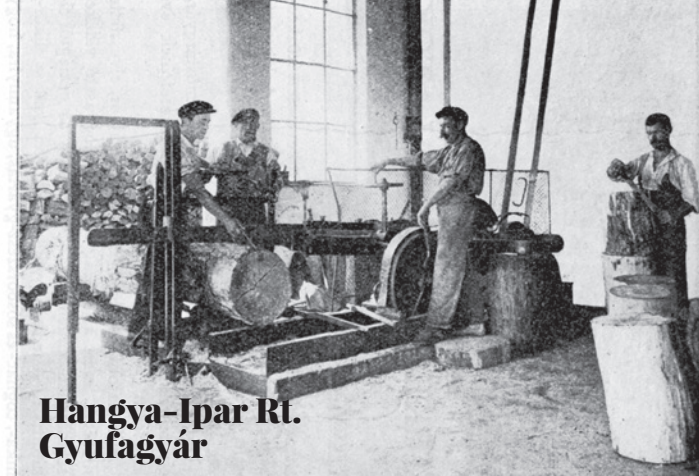

**Brandenburg C.I repülőgép
az albertfalvi repülőtérén**
1910-es évek második fele

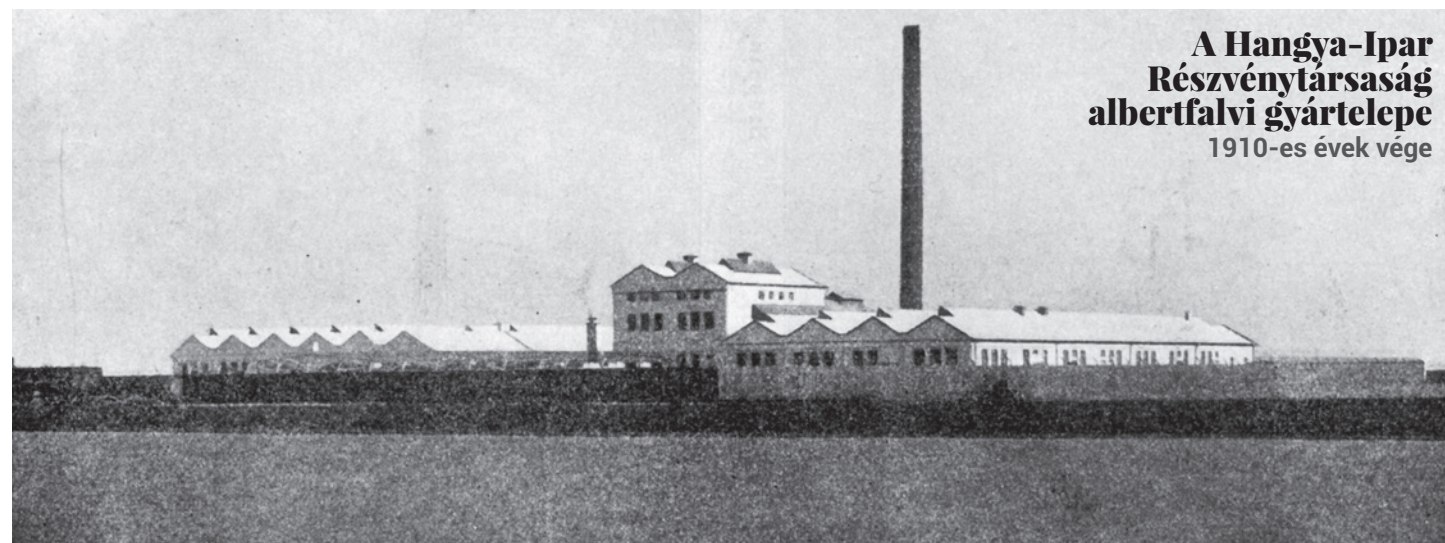
**Hangya-Ipar Rt.
Szappangyár**

**Hangya-Ipar Rt.
Gyufagyár**

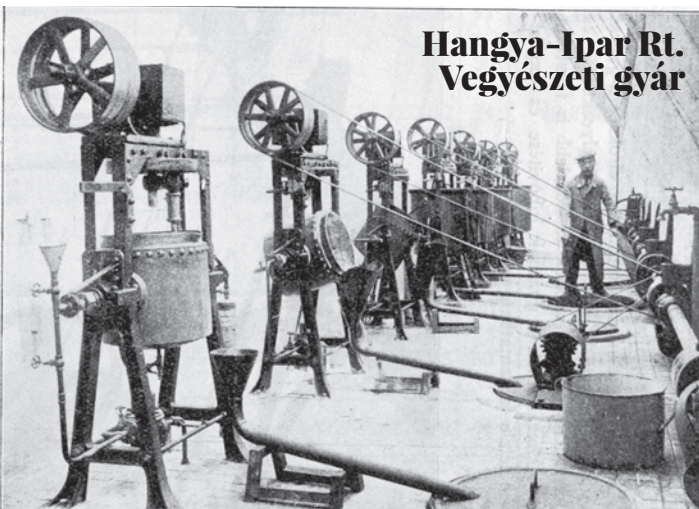
**Hangya-Ipar Rt.
Vegyszerészeti gyár**

**A Hangya-Ipar
Részvénytársaság
albertfalvi gyártelepe**
1910-es évek vége

**Hangya-Ipar Rt.
Kozmetikai gyár**

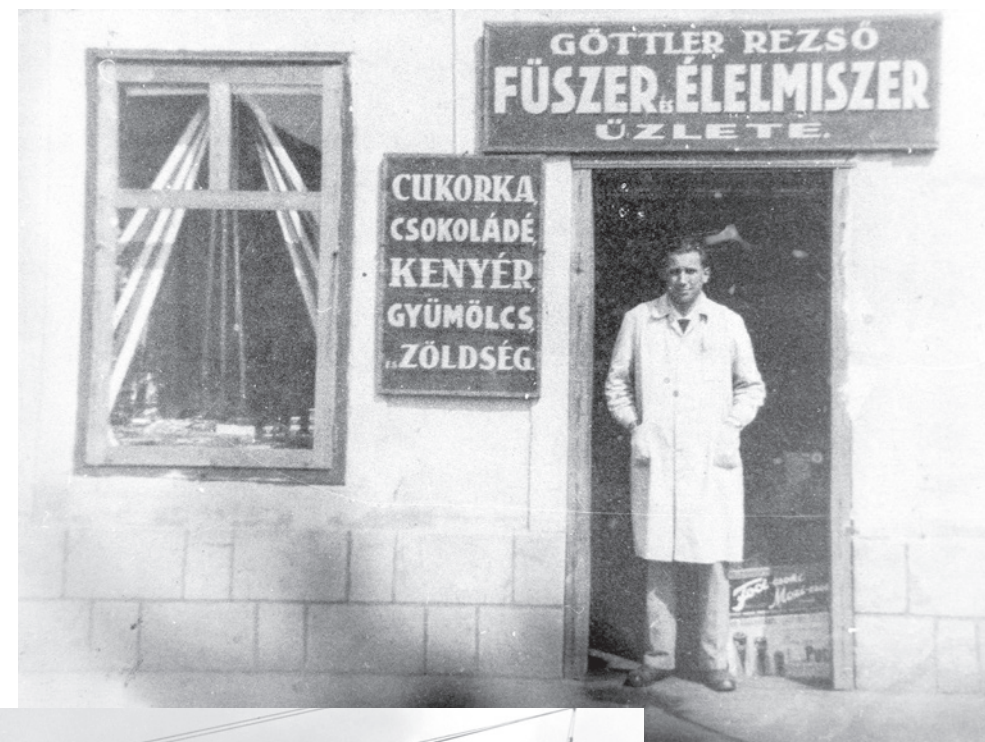
**Hangya-Ipar Rt.
Vegyszerészeti gyár**

**Holesek József
borbély- és
fodrászüzlete**
1927
(Fortepan, Buzás Tamás)

**Göttler Rezső fűszer-
és élelmiszerüzlete előtt**
1950
(AHGY)

**Fehérvári út,
Budafok
Forgalmi telep.
A BHÉV
P XII típusú.
C 3207 és 3208
pályaszámú,
a budafoki vonalra
készült 4-tengelyes
pótkocsija**
1928/1929 tél
(Fortepan, Magyar
Műszaki és Közlekedési
Múzeum/Archívum/
Negatívár/BHÉV
Gyűjteménye)

**Albertfalva-
Budafok
vasútállomás**
1935

**Albertfalvi
vasutasok**
1935

**Wittmann
bácsi
csacsifogattal
szállítja
a szódát**
1950-es évek

A Caola dolgozói
1960-as évek

**Óvodai csoport
az 1901/1902-es
tanévben**
(AHGY)

**Hajdu Ilona tanítónő
és 4. vegyes osztálya,
Bergendy János
hitoktatóval
az 1932/1933-as tanévben**
(AHGY)

**Farkas Gyula
igazgató
és vegyes
összevont
osztálya
az 1902/1903-as
tanévben**
(AHGY)

**Albertfalva utca,
elemi iskola**
1930-as évek

**Tisztviselőtelepi
kislányok**
1947

**Budafokon tanuló
testvérpár iskolai
egyenruhában**
1940. március

Tisztviselőtelepi kisfiú
1933

**Házi oltár
a Kisújszállás utcai óvóhelynél**
1940. március

**Szentmise
az iskola kápolnájában**
1930-as évek

**Az immáron
kétszintes
általános
iskola
1950-es évek
(AHGY)**

**Osztálykép Olga
(Szűcs Ferencné)
tanítónővel, Fellner
László igazgatóval
1953**

**Osztálykép Schlett
Erzsébet tanárnővel
1957**

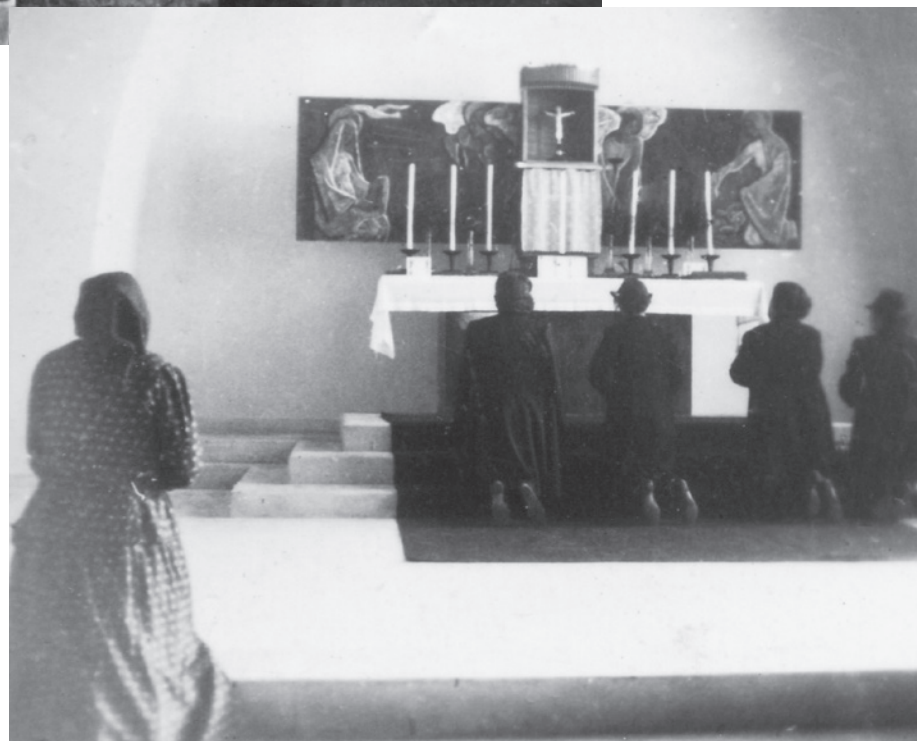
**Osztálykép
a Mezőkövesd utcai Általános
Iskolából Porubszky Erzsi
és Görög Kati tanítónővel
1976**

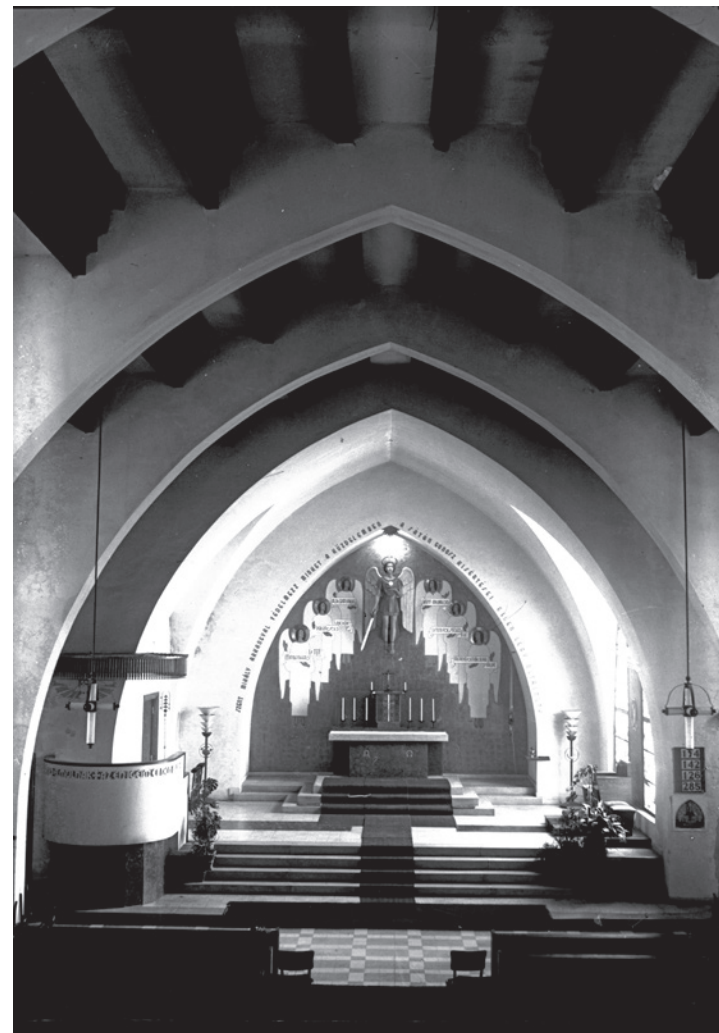

**A Szent Mihály templom
felszentelése**
1941. október 5.
(AHGY)

**A Szent Mihály templom
régí oltára**
40-es évek eleje

**Shvoy Lajos megyés
püspök fogadása
a templom előtt**
1956. április 22.

**Templombelső
a Szent Mihály szobor
felszentelésekor**
1950. szeptember 29.

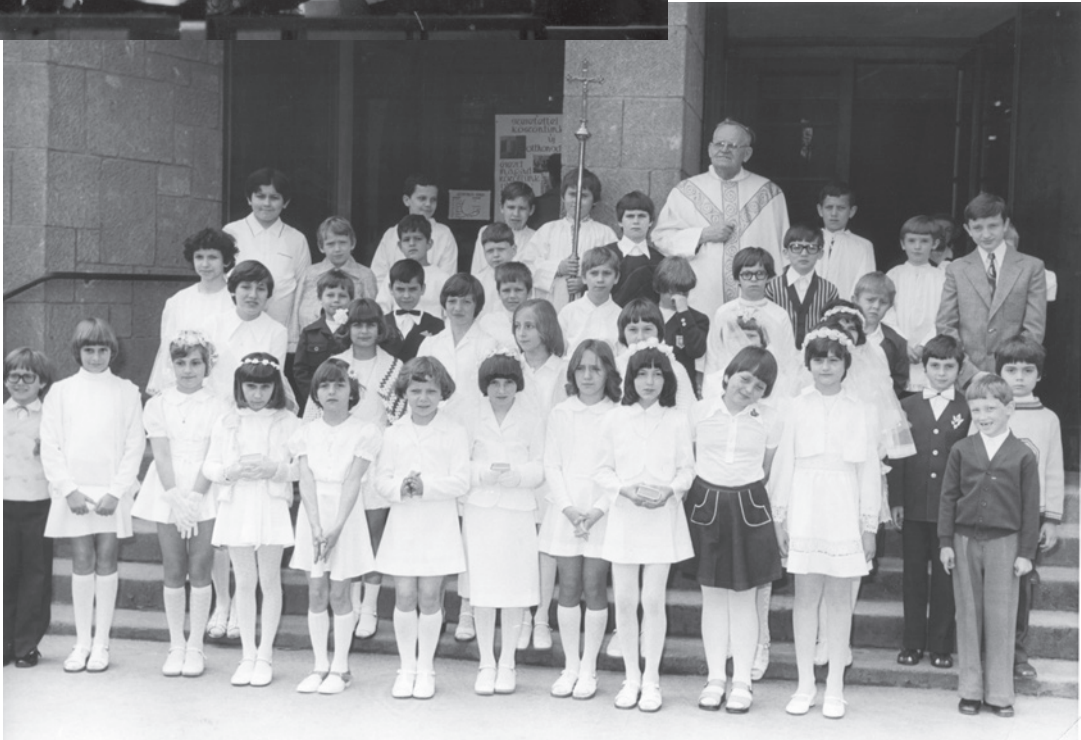
Úrnapi körmenet
1958

Szentmise
1960
(Fortepan, Móra András)

Úrnapi körmenet
1958

Elsőáldozás
1978

**Az első albertfalvi
focicsapat**

**Családi kép
az Abádi utca 35.
bejárata előtt
1931**

**A Csizmadia
vendéglőben
1930
(AHGY)**

**Családi kép
az Abádi utca 35.
hátsó részénél
1931**

**Albertfalvi
kereskedők**
1938

**Korcsolyapálya
az Abádi téren**
1941. január

**Táncmulatság
az Árpád-kör
székházában**
1940

A Finster család
1941

**Finster Nándor
korcsmáros
és felesége
Róza néni
1941**

**A korcsma előtt
1943**

**Ünnepi összejövetel
1942**

**A kerthelyiség
1943**

A Wittmann család
1950 körül

Családi kép
a Vegyész utca 24.
kertjében
1956. július 22.

A „Beszkárt” strandon
1958. június

Aranylakodalmát
ülő házaspár
a Vegyész utca 42.
kertjében
1961

A Vegyész utca 42.
1930-as évek eleje

**A Gyékényes utca
az Ábádi tér felől**
1941

**Szánkózás
a Vegyész utcában**
1941/1942 tél

Ábádi tér
1951

Albertfalvi biciklis
1955. június

**Sáfrány utca,
Héring Dezsőné (Ilike) és Jutka**
1957. szeptember 1.

**A Pintér család
a Duna-parton**
1956

**Sáfrány utca,
Héring Dezső és Jutka**
1957. szeptember 1.

**A Fegyvernek utca
vége, a háttérben
a Fehérvári út házai**
1950-es évek

**Fehérvári út, jobbra
a Budafok kocsiszín**
1960
(Fortepan, UVATERV)

**A Fehérvári út az
Albertfalva utca
felől a Fonyód
utca felé nézve**
1960
(Fortepan, UVATERV)

**A Fegyvernek utca vége,
a háttérben a Fehérvári
út házai**
1950-es évek

**Vasúti átjáró
a Fehérvári úttól
a Kővirág sor
és a Leányka
utca felé.
Háttérben
a HÉV
felüljárója**
1960
(Fortepan, UVATERV)

**41-es villamos
a Fehérvári út és
az Építész utca
kereszteződésénél**
1969. október 1.
(BKV Zrt.)

Horváth, Szöllőssi, Csercsics, Kék Flaskó vendéglő
1970-es évek eleje
(AHGY)

Albertfalva rövid története

Albertfalva Budapest XI. kerületének egyik városrésze, amely 1950-ig önálló nagyközség volt. Határai a Kondorosi út a Solt utcától, a Duna folyam, a Hosszúréti-patak, a Budapest–Dombóvár–Pécs vasútvonal és a Solt utca a Kondorosi útig. Területe: 3,05 négyzetkilométer.

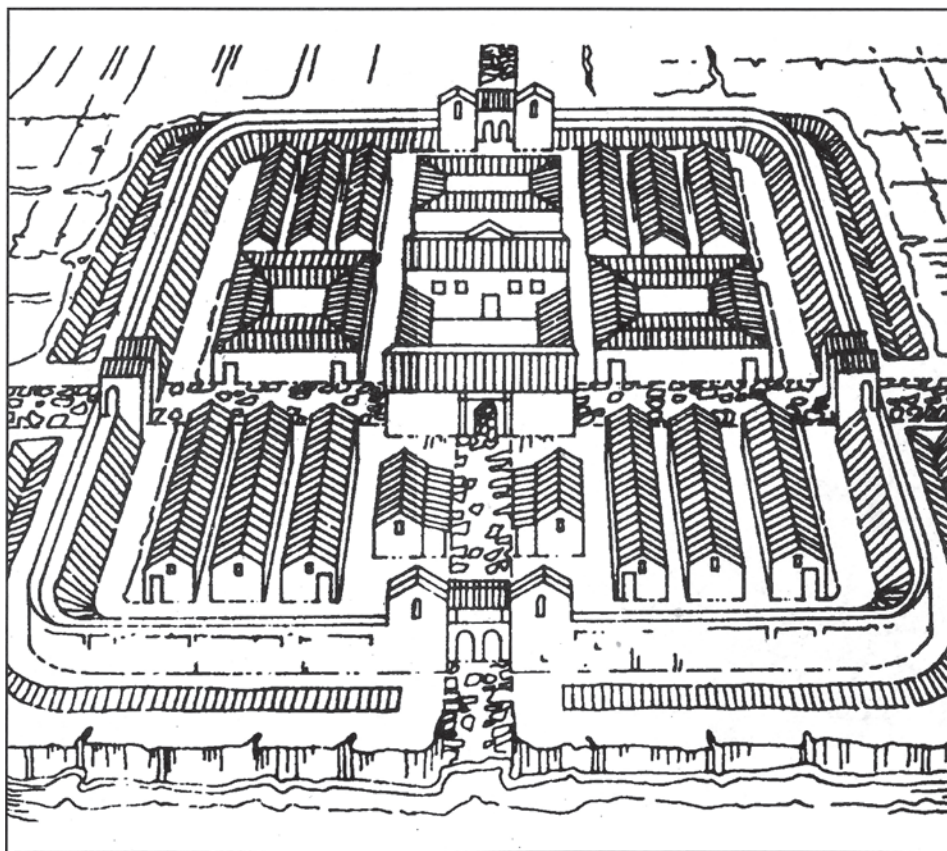
A település az 1810-es évek második felében jött létre, régészeti leletek azonban azt tanúsítják, hogy a területen már a korai bronzkorban és az ókorban is éltek emberek.

A római korban Albertfalva területén Aquincum és Campona között jelentős stratégiai szerepet töltött be, hiszen itt állott a birodalom pannóniai határszakaszának egyik fontos tábora. A telep római kori nevét nem ismerjük. Az albertfalvi síkságon az I. század közepén épült először katonai palánktábor, amely 500 főből álló lovas egység tartózkodására volt alkalmas. Az eredetileg föld–fa szerkezetű tábor 106 után kőtáborrá alakították át, és területét megnagyobbították, mert egy teljes lovasezred került ide.

A Duna pesti oldalán élő szarmaták támadásai miatt a tábor többször elpusztult, ám mindig újjáépítették. Amikor azonban a 259–260-as években egy nagyobb barbár betörés során a tábor és környéke leégett, a rómaiak már nem állították helyre. Ekkor már megkezdődött a Római Birodalom lassú hanyatlása.

Az albertfalvi auxiliáris tábor körüli lakótelep (vicus) 0,72 négyzetkilométernyi területet foglalt el. Aquincum után ez a legnagyobb összefüggő római település Budapesten. Az I. században vályogfalas házakban, lakógödrökben, gerendavázas épületekben laktak. A II. században jelentek meg a kőházak, amelyek hasonlítottak az Aquincum körüli római villákhoz, bár szerényebb méretűek voltak. Ezek a házak légfűtéses, többhelyiséges, középfolysóval ellátott tornácos la-

Római tábor rekonstruált látképe

kőépületek voltak. A tábortól nyugatra műhelyeket és gazdasági épületrészeket tártak fel. A lovasság az albertfalvi tábor és telep mellé temetkezett. Faragott sírköveket, szobrokat is ismerünk Albertfalváról.

Az albertfalvi tábor és település maradványait a XX. században helyenként részleges falkonzerválással látták el, de műemléki helyreállításra nem került sor.

Azt nem tudjuk, hogy a középkorban volt-e itt település, de Rómer Flóris, aki 1864-ben járt ezen a tájon, egy román stílusú lakóvár/templomromról ír, amely Albertfalva budai határvonala mellett fekszik. A néphit szerint a templom a török időkben minaret volt, amelyet a Budát 1686-ban ostromló keresztény seregek rontottak le. A templomromról – talán utolsóként – 1951-ben Genthon István művészettörténész is megemlékezik.

A törökök kiverése után, 1698-ban a környék – beleértve a Csepel-szigetet és Promontort is – Savoyai Jenő tulajdonába került. Az uradalom központja Ráckeve volt. A herceg 1736-ban örökös nélkül hunyt el, így birtokai visszaszálltak a koronára. Mária Terézia és férje, Lotharingiai Ferenc a ráckevei uradalmat leányuk, Mária Krisztina főhercegnő és Wettin Albert Kázmér Ágost szász herceg 1766-ban kötött házassága alkalmából nászajándékkul adta az ifjú

párnak. A frigyből egy leánygyermek született, aki mindössze egy napot élt. 1798-ban Albert herceg megözvegyült. 1822-ben, a herceg halála után a ráckevei uradalom – örökös hiányában – ismét visszaszállott a koronára.

A birtok igazgatási feladatait 1813-tól ellátó Georch Illés már 1815-ben javasolta egy új település – ahogy akkoriban nevezték, gyarmat – létrehozását Promontor és Budaváros között. A létesítendő telep víziója nem feudális viszonyokon alapuló földművelő jellegű, hanem prekapitalista, ipari termelést, szolgáltatást végző közösség létrehozását vázolja fel. Georch újszerű felterjesztését Albert herceg támogatta, és az 1815. november 10-én, Mosonmagyaróváron (Altenburgban) kelt 55-ös számú levelében elrendelte az új telep létesítését. Egy 1817-es promontoriumi plébániai feljegyzés már előrehaladott munkálatokról számol be, s már ebben az esztendőben meg is érkeztek az első telepeselek, név szerint Foret János és Babrián Mátyás.

1819. március 1-jén jelent meg Georch Illés német nyelvű felhívása, amely szerint Promontor és Budaváros között egy új országút épül ki, amely mellett egy ötven házból álló szép falu létesül. Öt ház már áll, tíz még építés alatt van... E dátumot tekintjük Albertfalva születésnapjának. Két napra rá, március 3-án pedig megszületett az első albertfalvi polgár, Foret Ferenc, akit a promontoriumi római katolikus plébánia keresztelési

anyakönyvébe mint Albertfalváról származó gyermeket jegyezték be.

A beérkező telepesek megkezdtek a falu kiépítését, a műhelyek kialakítását, a gazdaságok megszervezését. A falu elnevezései (Sachsenfeld és Albertsdorf) a települést alapító szász herceg iránti tiszteletet jelezték. A XIX. század közepén a különböző források már magyarul, mint Albertfalva – utána zárójelbe téve a német Sachsenfeld megnevezés – írják a községről.

A telepesek összetétele következtében a mesterségek közül az asztalosipar fejlődött ki a legjobban. Egyes szakmáknak azonos településen való koncentrációja természetes folyamat volt, ami sok előnnyel járt, hiszen a vásárlók egy helyen találhatták meg a különböző műhelyeket, és választhatták ki a nekik tetsző árut.

1822-ben nyitották meg a temetőt. Az önálló anyakönyvezés 1823-ban indult. A település első iskolája 1828-ban kezdte meg a működését. Az egytantermes épület a mai Albertfalvi Cérnázó Kft. helyén állt. Emlékét a gyár falán elhelyezett tábla őrzi. Az iskola első tanítója Wodicska Vencel volt.

A reményteljes kezdet után igen nehéz évtizedek köszöntöttek az itt élőkre. Az 1838-as árvíz teljes egészében elpusztította a falut, 39 ház dőlt össze. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc eseményei Pest-Buda közelsége miatt ezen a környéken is éreztették hatásukat. A hagyomány szerint a falu lakossága Kossuthot pártolta,

míg a promontoriak a Habsburgok oldalán álltak. Így a szabadságharc után az itteni telkekhez tartozó három-három hold földet az uradalom „elvette”. Az igazság viszont az, hogy 1852-ben eltörölték az „ősiség” elvét, azaz az egykori zsellérföldek megválthatóak lettek. Viszont az 1853. évi rendelkezések alapján az itteni földek nem úrbéri természetűnek minősültek, így a ráckevei uradalomban az albertfalviak csak a házak és a telkek birtokosaivá válhattak, a „maradék földek” pedig továbbra is a földesúr birtokában maradtak. Így viszont a helyiek egyre inkább az iparra koncentráltak, nem a földek megművelésére.

Míg 1828-ban Albertfalva 104 lakosa közül 28 volt a mesterséget űző, ebből kilenc volt asztalos, segéddel vagy a nélkül, addig 1885-ben már 46 faiparost, ezen belül asztalosokat, faesztergályosokat, fafaragókat és képfaragókat tartottak nyilván. Asztalos dinasztiák alakultak ki (pl. Stróbl–Matzky–Prüller–Pálos, Mahunka, Schipek). Mahunka Imre a bútoraival 1900-ban a Párizsi Világkiállításon aranyérmet nyert. Az itteni műhelyekből nem csak Európába, hanem más földrészekre is szállítottak bútort, többek között Herbert Hoover amerikai elnöknek és Reza Pahlavi iráni sahnak is. A kézműves asztalosipart Albertfalván a nagyipar terjedése szorította háttérbe az I. világháború után, majd az 1948-ban kezdődő államosítások lehetetlennítették el végleg.

A Magyar Repülőgépgyár Rt. albertfalvi gyártelepe 1910-es évek vége

De térjünk vissza az időben egy kicsit. Az 1867. évi kiegyezés után fellendült a gazdaság, újraindult a vasútépítés, 1870-ben megkezdte működését a Fővárosi Közmunkák Tanácsa, s 1873-ban egyesült Pest, Buda és Óbuda. 1899-ben a Helyi Érdekű Vasút is elindult a mai Szent Gellért tér és Budafok között, amelyet 1909-ben meghosszabbítottak Nagytétényig, 1914-ben pedig az Albertfalva–Budafok–Kamaraerdő–Budaörs–Törökbálint vonalat adták át a forgalomnak.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1914-ben Dél-Budán a Déli Összekötő Vasút töltésétől délre eső, a Fehérvári út és a Duna közötti területet hetedik övezetbe sorolta, azaz ezt a részt jelölte ki közüzemek és gyárak létesítésére. Még ebben az évtizedben

iparvasutat építettek a Kelenföldi Vasútállomás és a Budafoki út között, amely a Budafoki utat elérve elágazott északi és déli irányban. Az iparvasútnak köszönhetően Albertfalva közvetlen kapcsolatba került a dél-budai iparnegyeddal.

1906-ban Albertfalván az Eiser és Weisz Aetherikus Olajok Gyára és egy „nagyobb eczetgyár” működött. 1910-ben alakult meg a Dorogi és Társa Gumigyár, melyet 1923–24-ben felszámoltak, s a telephelyét a Vasfonal Rt. vásárolta meg, amely azóta is töretlenül működik; ma Albertfalvi Cérnázó Kft. a neve.

1913-ban megalakult a Magyar Repülőgépgyár Rt., amely 1914-ben kezdte meg az üzemcsarnokok építését Albertfalván, a község és a Duna közötti síkságon, ahol próbarepülésekhez szükséges repülőteret is kialakítottak, sőt vízi repülőtérral is rendelkeztek. A gyár keréken gördülő, szárazföldi repülőgépeket és csónaktörzsű hidroplánokat épített. 1918-ra az Osztrák–Magyar Monarchia legnagyobb repülőgépgyára lett. Ekkor 1800 dolgozót alkalmazott, miközben Albertfalva lakossága mintegy 1200 fő volt. Az első világháború után katonai gépeket már nem készíthettek, a polgári és sportrepülés igényei pedig nem tudták a céget nyereségesé tenni. Így a gyár 1924 után mint Neuschloss–Lichtig Faipari Rt. működött, és bútorgyártással foglalkozott egészen 1945-ig.

A Hangya-Ipar Rt. első üzem-épületei már 1916-ban felépültek Albertfalva határában. Az itteni üzemekben gyufát, mustárt, cipőpasztát, szappant és piperecikket gyártottak a két világháború között. 1926-ban kezdte meg a termelést a Lóden Posztógyár, amely az államosítás után a nyolcvanas évekig működött Magyar Gyapjúfonó és Szövőgyár néven. A mai Fehérvári úton 1928-ra épült fel a Lorilleux Chimie Lakkgyár, amelyet a II. világháború után szintén államosítottak, és a kicsit egyszerűbben hangzó Albertfalvi Tintagyár nevet vette fel, majd végül Dunalakk néven működött egészen 2007-ig, mikor is elkezdték lebontani. De meg kell még említeni a zománchuzal gyárakat, a Caola és a Gamma itteni fióküzemait, valamint a Szellőző Műveket, amely ma is sikeresen működik.

Albertfalva a XX. századra a közlekedés fejlődésének és a környéken letelepedő gyáraknak köszönhetően vonzóvá vált lakhatási szempontból is. 1929-re épült fel a település keleti oldalán a többségében földszintes, kisebb hányadban egyemeletes sorházakból álló Tisztviselőtelep, amelyet az Országos Társadalombiztosító Intézet építtetett. Ez a városrész igazi kuriózum, amely az épületek egyformasága ellenére, a zsebrendőnyi előkerteknek és az emberléptékű térelrendezésnek köszönhetően különös bájjal bír, s azonnal rabul ejti az ide látogatót. Ekkor kezdődött meg a vasút felőli rész családi házas beépítése is,

amelyet Újtelepnek neveztek el. Ebben az időszakban az addig jellemző mérsékelt népességszám növekedés hirtelen megugrott, s az 1920-as 1219 fő után 1933-ban már 3331-en éltek Albertfalván.

1929-re felépült az új egyszintes iskolaépület is a mai Albertfalva utcában, amelyben egy kápolna is helyet kapott. A II. világháború után már több mint ötezren laktak a településen. Így 1948-ban az épület emeletet kapott, amellyel párhuzamosan a Bükköny utca végén egy szükségépületben is tantermeket hoztak létre.

Az iskolával szemközt lévő telket a Koppi család leszármazottai a római katolikus egyházra hagyományozták, hogy ott épüljön fel Albertfalva temploma. 1935-re elkészült a parókia épülete, és 1940. október 27-én letették a templom alapkövét. Az épít-

kezéshez szükséges költségek nagy részét Mahunka Imre bútorgyáros hagyatéka fedezte. Az új templom – Kismarty-Lechner Jenő tervei alapján – egy éven belül felépült, s 1941. október 5-én Shvoy Lajos székesfehérvári püspök felszentelte.

A negyvenes évek elején vette kezdetét a Tisztviselőtelep építésének második szakasza, de 1944-ig csak a mai Vegyész utca déli oldalán álló egyemeletes házsor épült

meg. Az amerikai légitámadásoktól Albertfalva is sokat szenvedett, az építkezés leállt.

1950. január 1-jén a falut Budapesthez csatolták, s a XI. kerület része lett. Ekkor a félbeszakadt építkezést folytatták, de persze nem az eredeti tervek szerint, hanem egy szocreál háztömbökből álló telepet kialakítva. Szerencsére sok zöld felületet hagytak az épületek között, így mégiscsak sikerült egy újabb „kertvárost” létrehozni, ahol a Mezőkövesd utcában iskolát is építettek.

1973-ban indult Albertfalva legnagyobb építkezése, amely teljesen megváltoztatta a városrész arculatát. Megkezdődött az Albertfalvi lakótelep építése, ami először is azzal járt, hogy a Fehérvári út menti épületeket elbontották, majd tízemeletes panelházakat húztak fel a helyükre. Szintén így járt a Sáfrány utca keleti oldala, a Herend utcától déli irányban. A lakosság száma a tömeges beköltözésekkel a '70-es évek végén ismét megugrott, mintegy 15 000 fős lett a városrész.

A panelházak építése óta több mint egy emberöltőnyi idő telt el. Az ipari rész szinte teljesen eltűnt, az asztalosipar már csak emlék; új házak, lakókörök épülnek, és a szürke panelek is sorra színesekké válnak. Albertfalva 200 éves!

Irodalom

ERDŐS ATTILA (Szerk.): Emlékkönyv
– Albertfalvi Szent Mihály Plébánia,
Budapest (2011)

FARKAS ZSOLT (Szerk.):
Albertfalva az otthonunk!
– KözPont Újbudai Kulturális,
Pedagógiai és Média Kft.,
Budapest (2016)

HALABUK JÓZSEF: Albertfalva
– Albertfalvi Szent Mihály Plébánia,
Budapest (1997)

HOFFMANN PÁL:
„Házhelyek Promontoriumnál...”
Albertfalva története
– Albertfalvai Polgárok Köre,
Budapest (1997)

KOCSISNÉ KOLOSZÁR JUDIT:
Egyházi és kulturális élet
a XX. századi Albertfalván
– Albertfalvi Keresztény Társaskör,
Budapest (2004)

MADARAS GÁBOR: Az Albertfalvi Szent
Mihály Templom története 1941–2016.
– Tinta Könyvkiadó, Budapest (2018)

SÜMEGH LÁSZLÓ: Albertfalvi történetek
– Tinta Könyvkiadó, Budapest (2013)

SÜMEGH LÁSZLÓ: Albertfalvi emléképek
– Tinta Könyvkiadó, Budapest (2018)

VIRT LÁSZLÓ: Albertfalva társadalma
– Albertfalvi Keresztény Társaskör,
Budapest (1999)

Tartalom

Köszöntők.....5

Hogy el ne fújja mind a szél..... 10

A régi Albertfalva képekben 12

Albertfalva rövid története 52

Irodalom..... 58

Hátsó borító:
Gyurmán-ház,
XX. század eleje

További képek a régi Albertfalváról:
facebook.com/Albertfalvazoo